

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Michaely Baranové

na téma

„Vybrané trestněprávní aspekty kriminality mládeže“

Moderní trestní právo mládeže je v České republice účinné již deset let. Po zásluze byla jeho podobě věnována v trestněprávní literatuře značná pozornost, a to jak v době před přijetím jeho právní úpravy v roce 2003, tak v dalších letech jeho existence. Zejména problematika trestní odpovědnosti a sankcionování mladistvých je v literatuře v potřebné míře propracovaná. Téma rigorózní práce je však přesto aktuální. Trestněprávní regulace kriminality mládeže patří stabilně k důležitým pilířům trestní politiky, navíc desetileté období od přijetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže je bezesporu důvodem pro bilancování účinnosti této právní úpravy.

Hodnotné zpracování uvedené problematiky klade nároky nejen na důkladnou znalost všech aspektů trestněprávní úpravy, ale vyžaduje též orientaci v odpovídajících otázkách aplikační praxe. Při posuzování kvality trestněprávní úpravy je žádoucí přihlížet též k řešení obdobných otázek v zahraničních právních úpravách. Autorka se snaží alespoň v některých směrech uvedeným požadavkům vyhovět.

Cílem práce, jak autorka uvádí v jejím úvodu, není popsat komplexně průběh trestního řízení vedeného vůči mládeži a způsoby sankcionování těchto pachatelů. Práce je zaměřena výlučně na zvláštnosti postihu mladistvých a dětí mladších patnácti let, a to procesního i hmotně právního charakteru. V rámci tohoto rozboru pak autorka hodlá upozornit na kritiku úpravy zákona o soudnictví ve věcech mládeže ze strany odborné veřejnosti. Se zaměřením práce lze souhlasit, ale má-li práce osvědčit schopnost autorky k samostatné tvůrčí práci, měl by být její cíl formulován náročněji. Mělo by být zřejmé, že jeho dosažení je podmíněno potřebou samostatně zhodnotit zkoumanou právní úpravu.

Práce čítá 126 stran (včetně seznamu použité literatury a seznamu zkratk). Výklad je rozvržen do čtyř kapitol, doplněných stručným úvodem a závěrem. Jednotlivé kapitoly jsou vnitřně podrobně členěny, což umožňuje bezproblémovou orientaci v textu.

Po metodologické stránce práce vychází ze studia odborné literatury, judikatury a aktuálních internetových zdrojů. Seznam použité literatury je poměrně rozsáhlý (zahrnuje i práce

některých autorů zahraničních) a svědčí o tom, že autorka se v početné literární produkci věnované dané problematice dobře orientuje. Ocenění zaslouží i její přehled o soudní judikatuře a pečlivost při jejím zpracování.

Práce má logickou stavbu. V úvodní kapitole je podáván stručný výklad některých pojmů, které jsou klíčové pro zvláštní trestněprávní úpravu postihu delikventní mládeže. Druhá kapitola je věnována historickému vývoji české trestněprávní úpravy zkoumané oblasti s akcentem na právní úpravu z roku 1931 a úpravy následující. Těžiště práce je v rozboru právní úpravy řízení v trestních věcech mladistvých a otázek sankcionování mladistvých (včetně možností použití procesních odklonů a upuštění od potrestání). Stranou pozornosti autorky nezůstávají uvedené oblasti právní úpravy, ani pokud jde o děti mladší patnácti let. Ve čtvrté kapitole je obsažen přehled některých zahraničních přístupů k řešení věkové hranice trestní odpovědnosti a zároveň jsou v ní shrnuty výsledky diskuse, která k této otázce proběhla u nás. V závěru práce jsou pak obsaženy některé kritické připomínky, které jsou k zákonu o soudnictví ve věcech mládeže aktuálně uplatňovány odbornou veřejností.

Výklad je povětšinou zdařilým popisem právní úpravy, který výrazněji nepřekračuje rámec použité literatury. Lze v něm nalézt i několik autorčiných doporučení ke zdokonalení právní úpravy (na str. 25 ke specializaci advokátů nebo na str. 36 k úpravě vazby u mladistvých), postrádám však jejich přehledné shrnutí v závěru práce. U některých otázek, které jsou sporné, resp. nejsou jednoznačně odbornou veřejností přijímány (např. otázka uplatnění zabezpečovací detence u mladistvých – viz str. 54 práce), autorka možnost vyjádřit vlastní stanovisko vůbec nevyužila. Rovněž mám zato, že některým otázkám mohla být v práci věnována hlubší pozornost. Jde zejména o problémy výkonu některých opatření, konkrétně např. ochranné výchovy, u níž autorka pouze poznamenává, že bývá využívána poměrně zřídka (viz str. 60 práce), nebo nepodmíněného odnětí svobody, kde by stálo zato rozebrat potíže spojené s výchovným ovlivněním mladistvých delikventů. U peněžitého opatření by patrně bylo vhodné zmínit, zda se i u mladistvých může uplatnit postup podle ustanovení § 69 odst. 2 trestního zákoníku. Výklad by bylo vhodné obohatit o přesnější statistická data týkající se četnosti ukládání jednotlivých opatření mladistvým.

V práci jsem nenašla významnější věcná pochybení. Objevila jsem jen ojedinělé drobné nedostatky. Tak na str. 2 není zcela v souladu s právní úpravou tvrzení, že pokud jde o osoby ve věku blízkém věku mladistvých, zná trestní zákoník pouze výjimku v podobě polehčující

okolnosti podle § 41 písm. f) (srov. např. § 60 odst. 6, § 63 odst. 3 TZ aj.); na str. 72 považují za poněkud neobratné vyjádření, že užití podmíněného odsouzení a podmíněného odsouzení s dohledem je omezeno jen na typově méně závažná provinění.

Práce se dobře čte, je psána kultivovaným stylem. Po formální stránce je zpracována pečlivě.

Hodnocení uzavírám konstatováním, že posuzovaná práce odpovídá požadavkům kladeným na práce rigorózní. Doporučuji ji proto k obhajobě.

Při obhajobě by se autorka mohla zabývat příčinami nízkého využití institutu odstoupení od trestního stíhání v praxi.

JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

V Praze dne 20. 3. 2014